

VEČERNIK

POŠTNA PLAČANA V GOTOVINI

Leto XIII.
Štev. 270

TELEFON UREDNIŠTVA: 25-67
UPRAVE: 25-67 in 25-67
POSLOVALNICA CELJE: Prešernova 8. tel. 280
POŠTNI ČERKOVNI RACUN 11.409

Maribor, petek 24. novembra 1939

NAROCNINA NA MESEC
Prejeman v upravi ali po pošti 14 din,
dostavljen na dom 16 din, tujina 30 din

Cena
din 1-

Pričenja se boji na življenje in smrt

Nemška minska vojna proti Angliji izziva vedno ostrejša sredstva gospodarske vojne na morju in na kopnem — Pri tem bodo največ trpele nevtralne države — Nove žrtve pomorske in zračne vojne 8 ladij in 21 letal

Pričenja se popolna blokada Nemčije

LONDON, 24. nov. Exchange Telegraph. Poostrena angleška blokada Nemčije ima sedaj namen onemogočiti Nemčiji sploh vsako trgovanje z nevtralnimi državami. S kontrolo izvoza, ki bo uvedena nad vsemi nevtralnimi ladjami, bo konec nemškega trgovanja z Ameriko. Razen tega bosta Anglija in Francija pokupili tudi v evropskih nevtralnih državah vse zaloge surovin in živil. Nemčiji se bo tako onemogočila vsaka nadaljnja dobava za vojno potrebne blaga, deviz in valut. Pričakuje se, da bo Nemčija že v najbližji bodočnosti hudo občutila nove zavezniške represalije.

Francoski glasovi o položaju nevtralcev

PARIZ, 24. nov. Pariške liste zdaj najbolj zanimajo zadržanje nevtralnih dežel v minski vojni, kakor jo je zdaj započela Nemčija. »Oeuvre« priznava, da je položaj nekaterih nevtralnih dežel zelo težak. Francija in Velika Britanija nista od izbruhov vojne nikdar ničesar ukrenili, kar bi motilo trgovino nevojskujočih se dežel. Toda odkar je Nemčija napovedala vojno brez usmiljenja, so bili zavezniki prisiljeni na to odgovoriti, kar je prineslo s seboj hude posledice za mednarodno trgovino. Vendar bosta Francija in Anglija storili vse mogoče, da nevtralne države ne bodo preveč prizadete. »Petit Parisien« piše, da zasledujejo v Berlinu

Nemški glasovi o položaju nevtralcev

BERLIN, 24. nov. DNB. V zvezi z novimi ukrepi angleške blokade proti Nemčiji piše »Deutsche Allgemeine Zeitung«, da se bodo morale vse nevtralne države ravnati po ameriškem zgledu, plačati in odplačati s svojimi ladjami. Ker je pa angleška admiraliteta morala svoja pristajališča zapreti in Anglija v svojih vodah

Skrivnosti nemške minske vojne

LONDON, 24. novembra. Exchange Telegraph. Pomorska vojna med Nemčijo in Anglijo ter Francijo se vedno bolj zapostrejuje. Glavno orožje, ki se ga Nemci poslužujejo proti Angliji, so pa magnetne mine, katere polagajo, kar je sedaj nedvoumno ugotovljeno, v prvi vrsti nemška letala. Polaganje je dvojnega vrste. Težje mine polagajo posebna velika nemška vodna letala, ki s tem, da pristajajo na morju v bližini angleških obal, lažje pa mečejo letala so posebnimi padali na morje in tudi na reke. Včeraj je bilo opaženo, kako so nemška letala metala take mine na Temzi. Padala so tako izdelana, da se v vodi razpoje. Nemški namen je obdati vso Anglijo in njeno otočje s takimi minami in preprečiti med njo in kontinenti vsak pomorski promet. Angleška vlada je že odredila posebne ukrepe proti novemu nemškemu orožju ter poostritev blokade Nemčije.

LONDON, 24. novembra. Reuter Prebil ob obali Essex so te dni opazili nemška letala, ki so se ponoči blizu obale spuščala na morje. Dve veliki črni letali sta leteli zelo nizko. Ko sta se letali spuščala na morje in spet dvignili, se je skozi beljeni krov opazila svetiloba v kabini. Letala so nato odvrkla več črnih predmetov, ne da bi prišlo do eksplozije. Nekaj časa sta še križarili nad zalivom, ko sta prišla v reflektorski svetlobi angleških lovci, sta se oddaljili. Mine, ki sta jih nemški letali odvrkli, so zelo lahke, tako, da jih je mogoče prenesti mnogo v enem samem poletu, polnjene so pa z

izredno močnim eksplozivom. Spuščajo jih na morje prav tako kakor gumaste čolne pri izkrcanju.

Nepričakovana sprememba vlade v Romuniji

Zaradi spora, ki je nastal med Romunijo in Nemčijo pri trgovinskih pogajanjih, je vlada Argetolana sinoči odstopila — Novo vlado je sestavil bivši ministrski predsednik in londonski poslanik Tatarescu

BUKAREŠTA, 24. nov. United Press. Romunsko-nemška trgovinska pogajanja so se zaradi velikih nesoglasij prekinila. Nemci so zahtevali od Romunije tako zamjenjavo marke, da je ni bilo mogoče sprejeti, ker bi sicer utrpela Romunija veliko škodo. Mimo tega so zahtevali, da jim zagotovi Romunija skoraj vso svojo produkcijo petroleja, da prevažata petrolej v Nemčijo sama s svojimi vagoni in ladjami po Donavi ter tudi urediva posebnega železniškega prometa med obema državama. Romunski trgovinski minister Bojou se je postavil na stališče, da te nemške zahteve za Romunijo nikakor niso sprejemljive. Mimo tega so nastale težkoče tudi zaradi zadržanja sovjetske Rusije, ki ni pokazala nobene volje, da bi dovolila direktni in nekontrolirani promet med Romunijo in Nemčijo čez ozemlje po sovjetski vojski zasedene vzhodne Poljske. Ker je povzročila prekinitve pogajanj z Nemčijo v Romuniji veliko vznemirjenje, je bila sinoči po odstopu trgovinskega ministra prisiljena odstopiti tudi celokupna Arge-

tolanova vlada. Kralj Karol je odstop potrdil in poveril mandat za sestavo nove vlade bivšemu ministrskemu predsedni-

DR. TATARESCU

ku in londonskemu poslaniku dr. Tatarescu. Tatarescu je takoj sestavil novo vlado, v kateri ima poleg predsedstva tudi zunanje ministrstvo.

Potopljenih zopet osem ladij

LONDON, 24. nov. Včeraj je bilo potopljenih novih 8 ladij. Med njimi so 4 britske, 1 minonosec, 2 francoski in ena grška trgovinska ladja. Parnika »Lowland« in »Darino« (1300 ton) je potopila

nemška podmornica. Na »Darino« je bilo 16 mrtvih. Potopljena je tudi ladja »Geraldas« z 2500 tonami in »Salvey« s 300 tonami. Slednjo je potopila nemška podmornica s topovskimi streli.

V dveh dneh zbitih 21 letal

BERLIN, 24. nov. Vrhovno nemško poveljstvo pravi, da so nemška letala sestrelila 5 francoskih, in sicer nad francoskim ozemljem.

PARIZ, 24. nov. Vojni komunikacije, ki je bil izdan ponoči, pravi, da so Angleži in Francozi sestrelili 16 nemških letal v 72 urah. Nemška letala so bila ves dan in vso noč zelo aktivna, in sicer na vsej fronti od severa pa do švicarske meje. Vdrla so tudi preko francoske meje, krožila nad Parizom in metala propagandne letake.

PARIZ, 24. nov. Reuter. Včeraj je bilo nad severovzhodno Francijo sestreljeno nemško izvidniško letalo. To letalo ni pripadalo skupini tistih nemških letal, ki so bila sestreljena nad samo fronto.

LONDON, 24. nov. Reuter. Ministr-

svo za letalstvo sporoča, da se potrjuje vest, da je protiletalsko topništvo v Franciji sestrelilo včeraj sedem nemških letal. Šest jih je padlo nad francoskimi in angleškimi bojnimi črtami, sedmo pa na nemško stran. Sovražna letala so letela v višini 600 do 700 metrov. Skupno se je udeležilo tega izvidniškega poleta z nemške strani 17 letal, od katerih so bila štiri tipa »Dornier«, dva tipa »Heinkel«, trije bombniki in eno letalo še neznane znamke. Vsi štiri »Dornierji« so bili sestreljeni nad francoskim ozemljem. V razvalinah teh letal so našli fotografske aparate.

LONDON, 24. nov. Havas. Severno od Škotske je v južnozahodni smeri letelo več letal, katerih pripadnost niso mogli ugotoviti.

Pred večjo aktivnostjo na fronti

LONDON, 24. nov. Reuter poroča s fronte: V okrožju Wissembourgu aktivnost topništva na obeh straneh. Pričakuje se, da se bo položaj na fronti v kratkem spremenil, ker je z nastopom mraza postal vlažni in močvirni teren zopet trden. Nemci zbirajo dalje vedno večje čete vzdolž vse meje od Holandije od Švice.

PARIZ, 24. nov. Havas. Poročilo vrhovnega poveljstva javlja, da od včerajšnjega dne, razen poleta nemških bombnikov nad francoskim bojiščem, ni bilo nobenih dogodkov. Angleška letala so sestrelila štiri, francoska prav tako štiri nemške

bombnike, dočim se eno francosko letalo ni vrnilo v svoje oporišče.

MIROVNA AKCIJA EVANGELJSKE CERKVE

OSLO, 24. nov. Havas. Konferenca poglavarjev evangeljske cerkve v Norveški, Danski, Švedski in Finski je v Oslu zaključila svoje delo. Sklenjeno je bilo, da bodo pozvali predstavnike bojujočih se držav na konferenco s poglavarji nordijskih držav. Poslanica kristjanom vojno-čih držav bo vsebovala aktualna vprašanja, ki bi jih naj prevzela cerkev za preprečitev sovražnosti.

BUKAREŠTA, 24. nov. United Press. Položaj, ki je nastal po prekinitvi romunsko-nemških trgovinskih pogajanj, demisiji Argetolanove in sestavi Tatarescove vlade, se presoja tu zelo kritično. Nemški zahtev tudi nova vlada ne bo mogla osvojiti, s tem se pa bo razmerje med Bukarešto in Berlinom gotovo še poslabšalo. To poslabšanje bi utegnilo vplivati tudi na razmerje med Bukarešto in Moskvo. Kakor se zatrjuje, je sovjetska Rusija zavzemala doslej nasproti Romuniji stališče blagohotne neinteresiranosti le na željo Nemčije, ki si je hotela s tem pridobiti Romunijo kot glavno dobaviteljo surovin in živil na evropskem jugovzhodu. Zaradi tega Romunija ni bila posebno naklonjena snovanju novega balkanskega bloka pod vodstvom Italije in je odklonila nedavno tudi sporazum z Bolgarijo glede odstopa dela Dobrudže. Kakšno stališče bo zavzela v tem vprašanju nova Tatarescova vlada, za enkrat še ni znano, gotovo pa je, da stoji Romunija pred važnimi odločitvami.

Maribor, 24. nov.

Tih ocean, to daleč največje izmed vseh morij sveta, oplakuje obale rodne in kolonialne posesti petih velesil. Japonska, USA, Anglija, Francija in Rusija so se postavile na prežo, da zavlada valovom neizmernega prostranstva oceana velike bodočnosti, v katerem si je rumenopolto pleme mikadovega cesarstva že zapisalo za cilj, odnesti prvenstvo.

Japonska je žežela brezprimerne vzpona naroda, v katerega krvi plamti zagrizeno hrepenenje po rasti, po oblasti. Naravno je tedaj, da je evangelij Hitlerjevega narodnega socializma »Mein Kampf« in njega praktična izvedba žela predvsem med mlajšim japonskim častniškim zborom navdušeno priznanje. Zaporedni uspehi vodje Velike Nemčije so visoko dvignili ceno te velesile na Daljnem vzhodu in l. 1936. podpisani protikomunistični pakt je sprejela japonska javnost kot »naraven zaključek ideoloških naporov obeh narodov proti istemu skupnem sovražniku — razvratnim elementom sovjetske Rusije.«

Nenaden Ribbentropov polet v Moskvo in preobrat narodno-socialistične zunanje politike je kakor bomba odjeknil v Tokiu. V mrzlem tušu, ki je zavrel iz Berlina, odnosno Moskve, se je poslovlila vlada osi in napravila prostor zmernejšemu kabinetu. Poslej je kakor na povelje zmanjkalo japonske iniciative na Vzhodu, dokler ni te dni tudi Tokio navezal trgovinsko-politična pogajanja z — Moskvo.

Prezgodaj je še, da bi mogli analizirati temeljne osnove japonske zunanje-politične preorientacije. Daleč od evropskega vojnega področja, obremenjena z odporom kitajske obrambe globoko v zemlji 400 milijonskega naroda, je Japonska že dolgo gojila tihe nade, ki prožijo otipljiv razlog, da si bo Tokio po zagotovljenem miru na ruskih mejah znova skušal pridobiti staro zaupanje — Zedinjenih držav.

Japonska si je že ponovno prizadevala prisvojiti simpatije ameriškega naroda. Na kitajski fronti imajo dopisniki ameriških agencij mnogo več privilegijev kakor sotrudniki drugih narodov. Odškodnino za potopljeno ameriško križarko na Jangtsekiangu so izplačali Japonci še isti teden, dočim čakajo Angleži na denar za svoji izgubljeni vojni ladji še danes. Za mednarodne svetovne razstave v San Francisku in New Yorku so izdali Japonci ogromne sote, samo da prikažejo Ameriki pravo vrednost svojih izdelkov. Ameriškim listom posveča japonska diplomacija največjo pažnjo in vsak količjak naklonjen ameriški članek ponatisnejo japonski dnevnik z velikimi črkami. Na kratko: Japonska se na vse načine prizadeva za spravo z USA in zamera, ki so jo kuhali v Tokiu proti Rooseveltu »zaradi njegove germanofobije in zahodni demokraciji naklonjene zunanje politike« je kmalu po moskovskem debaku protikominterne splahnela.

Mikadovo cesarstvo se ozira tedaj za novimi prijatelji. Odkar se je ameriški senat izrazil za odpravo nevtralnostnega zakona in je stališče USA glede evropske vojne povsem jasno, hiti japonska diplomacija, podpirana od gospodarskih krogov, da si zagotovi ameriški trg. USA so namreč najboljši kupec japonske svile, edinega japonskega proizvoda, ki se izdela iz domačega materiala. Zedinjene države so v dobavi surovin Japonski na prvem mestu. Samo l. 1936., ko je bila konjunktura Daljnega vzhoda na višku, so nakupili Japonci za 800 milijonov je-nov bombaža, železa, jekla, olja in petroleja v Ameriki. Po japonsko-kitajski vojni so te nabave v USA še narasle in danes so si Japonci na jasnem, da je treba najti z Washingtonom čimprejše pomirjenje v vseh spornih zadevah na Vzhodu.

Angleško-ameriško prijateljstvo je bilo že od nekdaj Japoncem zelo neljubo. Tokio je na vse načine spletkaril, da bi anglosaški velesili razdvojil. Odkar je pa Roosevelt odločno stopil na stran Velike Britanije, ostaja Japoncem po zlomu osne politike naslonitev na Moskvo ali Washington. Slednja možnost je Tokiu vsekakor odločno primernejša, kajti strah pred komunistično siingo ni v nobenem narodu sveta tako zakoreninjen kakor v japonskem. In ker je Amerika v vsej do-

Tajinstvena afera s holandske meje

HAAG, 24. nov. Nedccor. Sedaj je pojasnjen skrivnostni incident na holandsko-nemški meji v dneh največje holandsko-nemške napetosti. Izdano je uradno poročilo, ki pravi, da so Nemci, kateri so vdrl v holandsko ozemlje, bili agenti Gestapa, ki so ujeli in odpeljali v Nemčijo dva angleška častnika, ki sta prišla na nemško mejo zaradi mirovnih pogajanj. Nemci so ju odvlekli čez mejo v Nemčijo. Po angleškem poročilu, ki je bilo izdano na holandsko poročilo, pa pri tem ni šlo za kake angleške mirovne predloge, ampak za predloge, ki so jih ponujali Nemci Angležem in naj bi jih bila omenjena častnika le prevzela. V avtomobilu, ki je pripeljal angleška častnika na mejo, sta bila tudi dva Holandca, častnik in šofer. Nemci so vse štiri napadli že na holandskem ozemlju. Enega Holandca so pri tem ubili, več pa zlostavili. Eden izmed Angležev je bil stotnik Stevens. Stevens je bil šef kontrole potnih

listov v angleškem konzulatu. Sedaj obtožujejo Nemci oba Angleža vohunstva in zveze z atentatorji.

BERLIN, 24. nov. DNB. »Völkischer Beobachter« v obširnem članku obdoljuje Intelligence Service, da je on kriv za vrsto sabotaž na nemških ladjah. Samo v času od 18. nov. 1937 do 27. nov. 1938 je bilo 15 težkih eksplozij na nemških, italijanskih in japonskih ladjah. Na ladjah so našli po eksplozijah ostanke peklenjskih strojev angleškega izvora. Nemška Gestapo je po svojih vohunih že 1936 stopila v stike z Intelligence Servicem, ne da bi ta vedel, s kom ima opravka. Tako so zbrani vsi dokazi angleške sabotaže, ki jih je priznal tudi aretirani vodja angleške propagande kapetan Stevens. Nemška poročevalska družba je obvestila zdaj vse pomorske družbe ne-angleških držav, s kakšnim sovražnikom na morju morajo računati.

Napredovanje Japoncev na Kitajskem

HONGKONG, 24. nov. Associated Press. Japonska brzajavna poročila iz južne Kitajske trdijo, da je Naning, ki leži ob Sikiangu (Srebrni reki), tik pred padcem. Japonci prodirajo v središče gorečega mesta, ki je bilo opustošeno od

pogostih letalskih napadov. Naning leži na meji med provinco Kvasi in Indokino. Pri oskrbovanju kitajske vojske z orožjem je imel doslej zelo pomembno vlogo.

Rusov na Baltu nihče ne ograža

HELSINKI, 24. nov. Havas. Predsednik vlade Kajander je na svečanosti narodne obrambe orisal zgodovino finskih stikov s carsko in sovjetsko Rusijo. Sovjetska Rusija je priznala pravico narodne samoodločbe. Finska je bila vedno za tesne prijateljske odnose z vsemi sosedmi. Sovjetsko-nemški sporazum je mnogo doprinesel k temu, da so se vsi Finci zedinili. Nemčija je v zunanje-političnem pogledu edina sila, ki bi lahko ogrozila Leningrad. Po moskovskem paktu je ta nevarnost minila. Z novimi pomorskimi bazami gospodari zdaj sovjetska Rusija v Baltiku. Na tej osnovi je nemogoče govoriti o nevarnosti, ki da grozi Rusiji od Finske. Po sprejemu zad-

njih sovjetskih predlogov se je obramba Finske razdelila, Rusija je dobila svoje strateške točke, čeprav na račun finske nevtralnosti, pa tudi neodvisnosti.

BERLIN, 24. nov. DNB. Paasikivi, finski poslanik v Stockholmu in vodja finske delegacije pri pogajanjih v Moskvi, je odstopil.

HELSINKI, 24. nov. DNB. Finska telegrafska agencija javlja, da odstop Paasikivija kot poslanika v Stockholmu in njegov umik iz državne službe ni v nikakršni zvezi z nesporazumom med njim in finsko vlado. Še pred finsko-ruskimi pogajanjimi je Paasikivi izrazil željo, umakniti se iz političnega življenja.

Prestolna beseda angleškega kralja

LONDON, 24. nov. RP. Včeraj je bil v obeh zbornicah prečitan kraljev prestolni govor, v katerem pravi suveren, da je stopila Anglija v vojno zaradi nemškega napada na Poljsko. Anglija ne išče v tej vojni nobenih stvarnih koristi, ampak samo svobodo in spoštovanje pravic narodov. Dalje apelira na parlament in senat za sprejem novih finančnih bremen, ki naj omogočijo Angliji v zvezi s Francijo popolno končno zmago nad sovražnikom.

AGRARNA REFORMA NA MADŽARSKEM

BUDIMPEŠTA, 24. nov. Zgornja zbornica je sprejela soglasno predloženi projekt zakona o agrarni reformi.

SPREJEM PRI HITLERJU

BERLIN, 24. nov. DNB. Hitler je včeraj priredil vojski letni sprejem. Konferiral je z generali in visokimi funkcionarji stranke.

GOSPA MOLOTOVA ODSTAVLJENA NA

MOSKVA, 24. nov. Žena sovjetskega komisarja Molotova, ki je bila edina ženska v sovjetski vladi, je bila odstavljena. Informirani krogi trdijo, da nima njena odstavitev posebnega političnega pomena.

NOVE NAGLE TORPEDOVKE

LONDON, 24. nov. Kanadske tovarne za bojne ladje so dobile naročilo novih hitrih torpedovk. Zgrajene bodo po novih načrtih ter imele tako brzino, da bodo lahko popolnoma onemogočile vojno s podmornicami.

sedanji tihomorski kakor tudi celinski azijski politiki dobrohotno podpirala težnje Velike Britanije, ne da bi se očitno izpostavljala proti Japoncem, ni torej daleč čas, ko bo Washington posrednik v spravi med Tokiom in Londonom. Ine,

Chamberlain govori v nedeljo po radiu

LONDON, 24. nov. Reuter. V nedeljo ob 21.15 bo govoril angleški ministrski predsednik Chamberlain po radiu o vojni in miru.

POKLIC DVEH POSLANIKOV V WASHINGTON

LONDON, 24. nov. Ameriška veleposlanika pri britanski in belgijski vladi sta bila odpoklicana domov, da se posvetujeta s predsednikom Rooseveltom. Veleposlanik Kennedy namerava v Ameriko z letalom tipa American Clipper. Oba diplomata sta izjavila, da jima posebni razlogi odpoklica niso znani.

LORD LLOYD ODPOTOVAL IZ SOFIJE
SOFIJA, 24. nov. Reuter. Lord Lloyd je zapustil Sofijo. Na postaji so se poslovili od njega predstavniki oblastev in velika množica ljudi.

ODHOD »NEPTUNIE« V JUŽNO AMERIKO.

GENOVA, 24. nov. Stefani. »Neptunia« je odplula v Južno Ameriko. Na ladji sta škofa iz Rio de Janeira in Pernambuco ter člani fašistične misije, ki se bodo izkrcali v Barceloni in položili bronast venec na grob Primo de Riveru.

DANSKA MISIJA V LONDONU

LONDON, 24. nov. Danska misija, ki ji je na čelu princ Axel, je prispela v London. Zaključila bo trgovinski sporazum med Dansko in Anglijo.

PRED VOLITVAMI NA KUBI

HAVANA, 24. nov. Havas. Polkovnik Batista je pristal na kandidaturu treh vladnih strank za bližnje predsedniške volitve 28. februarja 1940. Zakonodajne oblasti pa hočejo volitve še zavleči.

Borza, Curih, 24. nov. Devize. Beograd 10, Pariz 9.86%, London 17.41, Newyork 446, Bruselj 73.80, Milano 22.50, Amsterdam 236.65, Berlin 178.62, Stockholm 106.25, Oslo 101.37, Kopenhagen 86.10, Helsinki 9.05, Buenos Aires 104.

Domači zapiski

Važna posvetovanja v Beogradu

V Beogradu je bilo včeraj več političnih sestankov in avdienc. Poročali smo že o avdienci dr. Mačka v sredo zvečer pri knezu namestniku Pavlu. Včeraj jutraj se je vrnil v Beograd predsednik vlade Cvetković, ki je imel daljši razgovor z dr. Mačkom. Dr. Maček se je nato sestal s podpredsednikom senata dr. Korošcem. Cvetković je bil medtem v avdienci pri knezu namestniku Pavlu, uro kasneje je bil v ponovni avdienci tudi dr. Maček. Popoldne je bil važen sestanek, na katerem so sodelovali Cvetković, dr. Maček, finančni minister dr. Šutej in minister brez listnice dr. Smoljan. Dr. Maček se je nato sestal z rumunskim poslanikom. Politični krogi pripisujejo tem sestankom važne odločitve.

Ne bo se dopustilo, da bi prevladali ekstremi

Pred odhodom v Dalmacijo je ban dr. Šubašić podal referentu za tisk izjavo, da je »potrebno sodelovanje vseh delov hrvatskega naroda ter z marljivostjo, zaupanjem, požrtvovalnostjo in disciplino pomagati pri načrtnem delu. Ne smemo dovoliti, da prevladajo ekstremi. Uničili bomo sebičnost tistih, ki ne priznavajo pravic in potrebe zajednice. Odločno bomo pobili vse razdirajoče elemente, ki bi z nezakonitostjo hoteli rušiti zdruve in koristne sile v hrvatskem narodu. Mi ostanemo neomajno na čelu narodne svobode in socialne pravičnosti.«

Uradniško vprašanje

Uprava je zelo važen činitelj države. Kjer je uprava slaba, hira tudi država. Pri nas je bil uzakonjen uradniški zakon, kjer je bilo napredovanje diskretna pravica ministra — politika. Tako so prišli ljudje z nižjo kvalifikacijo na mesta, ki zahtevajo višjo izobrazbo. Ti eksponenti politike so svojo slabost, nedoraslost in pohlep po materialnih koristih izražali v svoje namene. Ostalim uradnikom je bilo seveda težko delati v takšni atmosferi. V političnem pogledu so dosedanje režimi terjali od uradništva velike žrtve. Večina vodečih politikov je imela uradništvo za utež, ki bo potegnila na njegovo stran. Zdaj je treba dati uradnikom pravico svobodne samoodločbe v politiki, v uradu pa zahtevati pošteno in pravično delo brez protekcij. (»Varaždinske novosti«).

Proti razdiralcem

Stjepan Radić ni nikoli razlikoval hrvatskega kmeta od srbskega. Vse življenje se je ogorčeno boril proti meščanskim špekulantom nacionalizma in zgodovinskega prava. Mi hočemo državo vseh Srbov in Hrvatov, ker jih je nemogoče deliti. Vedno bodo hrvatski kraji pripadali Srbiji in srbski Hrvatski. Mi imamo pametnejšega dela nego boriti se za tuje račune, kakor Slovaki. Hrvatom je bila storjena krivica, zato je treba nezprosne borbe, da se to popravi. Srbi niso stali, da bi jih iztrebili. Živeti moramo z njimi in je bolje, da se poljubimo in složimo, lamo, kakor da bi si brez haska razbijali glave. (Hrvatski list »Brodsko Rijeka«).

V roku petih let bodo preseljeni Nemci iz jugovzhodne Evrope

Objava načrta o preseljevanju Nemcev je sprožila v Jugoslaviji živo razpravo. »Vistosmerjenci« so misel o izselitvi takoj zavrnili. Menili so, da gre pri tem le za manjše skupnice, ki bi lahko utošile v tujem morju. Vsak pa lahko utošile v tujem morju. Če so meten Nemec se je pa vprašal, če so baltski Nemci živeli na svojih tleh 800 let, Nemci na Tirolskem celo 14 stoletij, zakaj morajo naenkrat v Jugovzhodni Evropi tolažijo Nemce na jugovzhodu Evrope, da ti ne prihajajo v poštev pred 50 do 100 leti za izselitev. Ugotoviti je treba, da je odločitev glede preselitve padla za vse Nemce izven raja. Zdaj se selijo Nemci iz Rusije, potem bo na vrsti jugovzhod Evrope, od koder se morajo preseliti vsi Nemci v roku petih let, piše »Die Donau«.

Mariborska napoved. Prevladovalo bo deloma oblačno in vetrovno vreme. Včeraj je bila najvišja toplota 1, danes najnižja minus 1.6, opoldne pa 2.

Novice

V Ljutomerski okolici se pogreza zemlja

V znani Rinčetovi grabi je v nevarnosti več lepih domačij

Ljutomer, 24. nov.

Znana in lepa, od obeh strani z vinogradi obdana Rinčetova graba pri Ljutomeru, dela tamkajšnjim vinogradnikom v zadnjih časih resne skrbi. Pred leti so tam slučajno našli na precej debele sloje dobrega rjavega premoga in neko podjetje je začelo premog tudi izkoriščati.

Kako je nastal v tem gričevnatem svetu premog? Panonsko morje, ki se je nekoč na obronkih Slov. goric razlivalo v posamezne dolinice, je prinašalo od drugod velika debla. Debla je voda odlagala v teh ozkih dolinah, kjer so se nakopičevala in jih je potem morje zasipavalo z blatom. Iz tega je nastal današnji premog, ki mora biti že precej star, ker na njem ni mogoče razločiti ostankov lesa, kakor to moremo opaziti pri velenjskem lignitu.

Te plasti premoga se nahajajo v Rinčetovi grabi, na Preseki, in še drugod. V Rinčetovi grabi in na Preseki premog kopičijo in ga prodajajo po vsej daljini in bližnji Ljutomerski okolici. Ker so premogovne plasti takoj pod vrhno plastjo zemlje, ni pri izkoriščanju posebnih težav. Poleg tega je tu ilovica, ki je kompaktna, da ni treba posebnih podpornikov in drugih priprav za podpiranje rovnih sten in stropov.

V breg začnejo enostavno kopati rov, ko pa pridejo do premogovih plasti, kopljejo premog ter ga odvažajo. Strope rovnov podpirajo zelo primitivno, tudi ni posebnih varnostnih naprav. Čim je en rov izprazen, zasujejo vhod v rov in začnejo kopati na drugi strani. Tako so namreč vse tamošnje griče, da segajo rovi ponekod pod vinograde in celo pod hiše

vinčarjev in posestnikov. V jesenskem času se največ koplje, ker se hoče vsak oskrbeti s premogom za zimo.

Sedaj pa se je začela nad temi nezaustojljivo zasipanimi in podprtimi rovi vdirati zemlja. Ob vznožju nekega griča, kjer je bil tak rov, se je zemlja vdrla in vsa masna ter mokra ilovnata zemlja s področja, kjer so lepi vinogradi in sadonosniki, začela lesti v nižino. Nastale so potezine, ki so eni posestniki in enem posestniku napravile občutno škodo. Ves sadonosnik in veliki del krasnega vinograda in je začel lesti v dolino, vmes pa so nastale velikanske razpoke, ki so pretrgale korenine dreves, ki so se nato posušila.

Ljudje so začeli svet drenirati, misleč, da suha zemlja ne bo lezla v dolino, a vse to ni pomagalo. V Rinčetovi grabi bo uničen krasen vinograd in sadonosnik, v nevarnosti pa je tudi stanovanjska hiša nekega posestnika.

Če v doglednem času ne bo prišla pomoč, bo uničeno mnogo ljudskega premoženja.

Ta krasna in znamenita Rinčetova graba, ki slovi po svojih naravnih krasotah in po svojem črnem diamantnem zakladu, ki je v osrčju njenih obdajajočih hribov, bo postala usodna za nekatere posestnike, in to po neprevidnosti drugih.

Zastoj v opekarski industriji

NA MURSKEM POLJU JE NASTALA OBČUTNA KRIZA

Na Murskem polju, posebno v Križevcih, je zelo razvita opekarska industrija. Tri velike opekarnice, med njimi ena zelo moderno urejena, so tu proizvajale razne vrste opeke in dajale revnemu prebivalstvu še dokaj dober zaslužek.

Opekarna v Ključarovicah, »križevska industrija«, že več let ne obratuje. Velikanski tovarniški objekt stoji mrtev nedaleč od železniške postaje. Baje je nameraval kupiti objekte pred kratkim neki podjetnik in napraviti iz njih večji tekstilni obrat, ki bi dal tukajšnjemu delavskemu življu več dohodkov. S tem bi si opomogel kraj, drugič pa bi se zmanjšalo izseljevanje delavcev v tujino, ker bi lahko doma imeli lepši zaslužek. A žal so se pogajanja med lastnikom opekarnice in kupcem razbila.

Opekarna v Lukovcih obratuje vsako

leto, a le nekaj mescev. Opekarna je znana po lončarskih izdelkih. Vendar je morala obrat sedaj skrbeti, ker ni naročil.

Opekarna v Borecih, last gornjeradganske občine, je najmodernejše opremljena. Največ izdeluje tako zvano »strojno opeko«. Leto je bila konjunktura zelo dobra in opekarna je delala s polno paro. Kritični mednarodni dogodki pa tudi temu industrijskemu obratu niso prizanešli. Zaloge so polne, opeka ne gre nikamor, uprava ima mnogo odprtih računov pri svojih odjemalcih, ki ne plačajo blaga. Tako je bilo podjetje prisiljeno, da letos predčasno ukine obratovanje in delavstvo je zopet brez zaslužka. A vsi upajo, da bo spomladi zopet bolje in da bo zopet več dela.

daljšek te ceste do Naklega bo zgrajen drugo leto.

Celje

c Mestno gledališče. V sredo so gostovali Mariborčani z veseligradsko »Neopravičena ura«. Gledališče je bilo zopet nabito polno. Režiral je Jože Kovič. Igralci so publiko izborna zabavali in je večer potekel v izvrstnem razpoloženju. Občinstvo je goste nagajalo z živahnimi aplavzi in priznanjem.

c Zveza brivskih pomočnikov v Celju bo priredila strokovni tečaj iz damsko-frizerske stroke. Brivski pomočniki, ki se želijo tečaja udeležiti, naj se prijavijo do torka 28. t. m. zvečer v prostorih Zveze v Delavski zbornici.

c Za regulacijo potoka Dobrnice je odobrenih 80.000 din. Potrebno bi bilo, da bise z delom čimprej pričelo, ker potok ob vsakem večjem deževju poplavi polja in travnike.

c Uredili bodo cesto iz Stor skozi Sv. Lovrene na Svetino. Te dni je bila tozadavna komisija, ki so se je udeležili zastopniki teharske občine in celjskega okrajnega cestnega odbora.

c Ukraden je bilo kolo mizarškemu mojstru Karlu Stukleku v Čretu. Aretirali so Stegnerja Franca, pri katerem so dobili ukraden kolo.

c Tatvine. V kinu »Metropol« je bilo ukradenih natakarju Martinu Kovaču iz Ljubljane 200 dinarjev. V zvezi s tatvino so aretirali dva osumljenca in sicer Avgusta P. in Jožeta T. V istem kinu je bilo

Mednarodna cesta

Včeraj je bila na zelo slovesen način otvorjena in izročena prometu nova mednarodna cesta Beograd—Novi Sad—Subotica—državna meja, to je del ceste London—Carigrad. Doslej je naša država zgradila 203 km te ceste od madžarske meje do Beograda, tako da ostane še zgraditev 175 km, in sicer na podaljšku Beograd—Niš—Caribrod—bolgarska meja. Skupni stroški so znašali preko 250 milijonov din. Pri gradnji te mednarodne ceste je sodelovalo 17 gradbenih podjetij, lastniki kamolomov in cementnih tovarn. Nova cesta je velikega pomena v mednarodnem prometu, ker veže skoraj vso Evropo z Balkanom. Pri otvoritvi so sodelovali najvišji državni funkcionarji in velika množica ljudi. Slovesnosti so bile vzdolž cele ceste, ki teče po našem ozemlju.

pri blagajni ukradenih 200 dinarjev so progi nekega uradnika. Policija je tudi tem tatovom na sledi. Ugotovljeno je, da so tatovi v kinu isti, ki so izvršili zadnje čase vlome na Hribu sv. Jožefa in na Cesti na grad. Prišli bodo kmalu za zapahe.

c Padec z voza. 36 letna posestnica Frančiška Kraljeva iz Brezna pri Vitanju je padla v Konjicah z voza. Pri padcu si je zlomila levo nogo v gležnju. — Pod voz je padel 51 letni voznik Josip Črnelič iz Škofje vasi. Vozil je plohe. Ko je zavrl voz, je padel pod voz. Kolo je šlo čez njega. Dobil je težke poškodbe po telesu in zlomljenih ima več reber.

Ptuj

p Umril je v bolnišnici Horvat Roman, pos. iz Zg. Jablane pri Cirkovcih.

p Olje po 17 din. Cena olju se je v Ptuj naglo dvignila na 16—17 din. Pravijo pa, da bo skoraj po 17—18 din. Gospodinjje upajo, da bo odbor za pobijanje draginje preprečil nadaljnje dvigovanje cene.

p Poročila sta se Leopold Vahner, sodni uradnik in Centrih Ema, zasebnica.

p Nesreča. Korenjak Rudolf, 25 letni pos. sin iz Sv. Barbare v Haložah je pri Borlu padel z motorja in si zlomil nogo.

p Delavcem se ne izplačuje podpora. Ptujška Pirichova usnjarna je nedavno odpustila okoli 5 Odelavcev. Ti so si morali že prej prizadevati, da so prejeli podporo od Borze dela v Mariboru, mnogi pa je niti niso dobili. Ptujsko odpuščenno delavstvo je zategadelj upravičeno nezadovoljno in razburjeno. Če so prej redno plačevali prispevke, imajo sedaj tudi pravico do podpore. Netočnost v izplačevanju podpor povzročajo občine, ki ne odposiljajo sproti delavskih knjižic, in Borza dela sama. Vrh tega pa je ptujsko delavstvo zdaj še posebej prizadeto zaradi naraščajoče draginje. Delavske družine so zaskrbljene, kako bodo shajale vnaprej, ko jih je že doslej tlačilo splošno pomanjkanje. Le nekaj delavcev je tovarna spel poklicala na delo.

p Zakaj tolika razlika v cenah? V Ptuj se je mast podražila že na 21 din. Na včerajšnjem sejmu pa so se zrejene svinje plačevale po 850 din.

DRAGINJA NARAŠČA, A DELAVSTVO BREZ DELA

Kakor povsod, je občutna draginja tudi na Pragerskem in njegovi daljni okolici. Cene moki, olju in sploh vsemu so se zvišale, kar občutijo tudi uslužbenci nižjih slojev, a najbolj pa delavstvo, ki je ostalo na zimo brez dela in ne ve, s čim bo preživelo sebe in številno družino. Edina tovarna na Pragerskem, ki nudi tamošnjim in okoliškim delavcem zaposlenje, je tovarna opeke g. Stainklavberja. Tudi ista je bila primorana, da delavstvo na zimo odpusti, ker je izvoz opeke v zastoj.

Špekulacija z izvozom živine

Zadnje čase je velika konjunktura za izvoz naše živine. Mnogi izvozniki zaradi tega, da je treba to ugodnost kar najbolje izrabiti in priporočajo celo uvedbo brezmesnih dni, da bo ostalo več živine za izvoz. Nihče pa se ne vpraša, kdo ima od tega korist, ali živinorejec ali pa izvoznik in mešetar? Dokazano je, da slednja dva, ki se debelita na račun našega kmeta, ki je zaradi pomanjkanja krme prisiljen prodajati tudi nepitano živino. Izvoz živine se je v zadnjem času silno povečal. Na teden izvozimo 1000 in še več glav goveje živine v Italijo in Nemčijo. Ker je nepitana živina lažja, moramo izvoziti več živine, da dosežemo večjo težo. Pri tem pa izgube živinorejci tudi po 25 odst. pri izkupičku. Naši izvozniki gredo celo tako daleč, da ne izbirajo živine, ali je pitana ali ne, celo plemensko živino že kupujejo in izvažajo, zaradi česar je izkupiček še manjši. Umazana špekulacija pri izvozu živine je pripomogla našim živinorejcem, da imajo pri vagonu do 40.000 din izgube, kar gre seveda v žepe izvoznikov in mešetarjev, ki postajajo na naših mejah že kar nasilni in trpi zaradi njih tudi domači trg. Znano je tudi, da je sedaj silno razvito trgovanje s Prizadovimi izvoznici. To je nova špekulacija, ki jo naj oblast vsekakor kontrolira. Izvoznice so namenjene zadržam in ne špekulantom! Kako je mogoče, da izvozijo nekateri izvozniki na teden do 60 in celo do 200 vagonov živine in zaslužijo pri tem 40.000 din? To je treba na vsak način preprečiti in umazano špekulacijo na račun kmetov ubiti.

Iz Slovenskih goric

Pomanjkanje petroleja. Podeželski trgovci dobivajo petrolej za drobno prodajo v zelo omejenih množinah. Radi tega se je močno podražil. Po večini prodajajo trgovci petrolej po 8 in 9 din liter. Prebivalstvo je po podežlju radi tega hudo prizadeto, ker mora kupovati za razsvetljavo stanovanj tako drag petrolej, če ga sploh dobi. Radi tega je nastalo veliko zanimanje za električno in mnogi trdijo, da bi raje zmogli stroške napeljav vodov nego bi imeli še naprej mnogo dražjo petrolejsko razsvetljavo. Vse kaže, da se bo petrolej še podražil. Radi tega bi bilo skrajno potrebno pričeti resneje misliti na elektrifikacijo našega podežlja.

Mraz pritiska — beda narašča. Nastalo je mrzlo vreme, ki je hudo prizadelo mnoge bajtarske in viničarske družine. V trumah se zopet pojavljajo pri našem kmetu berači in brezposelni in prosijo za obleko, obutev in živež. Socialno bedo močno občutijo tudi naše obmejne občine, ki morajo vzdrževati številne občinske reveže, katerih število je letos ponekod znatno naraslo.

o V Beogradu je umrl znani slovenski novinar in mladinski pesnik Zvonimir Kossem, ki je bil referent v tiskovnem oddelku zunanjega ministristva in lektor Centralnega presbira.

o Maistrovi borec se vabijo, da se v polnem številu udeležijo sestanka, ki ga sklicuje odsek Zveze Maistrovih borcev v Cirkovcih za petek, 1. decembra 1939, ob 2. uri popoldne v Kolodvorski restavraciji tovariša Frasa v Cirkovcih.

o Betonska cesta Kranj—Polica, ki so jo pravkar dogradili, bo jutri otvorjena. Po-

Pojasnilo

Na poročila iz Ruš, ki smo jih objavili 21. t. m. nam je poslal občinski urad v Rušah naslednje pojasnilo:

Ni res, da je »na zadnji občinski seji demisioniral dosedanj župan v Rušah, g. Josip Jurše, res pa je, da je nastopil samo podeželski dopust, ker radi očesne bolezni ne dalje časa ne more opravljati občinskih poslov in mora po nasvetu zdravnika g. dr. Količa mirovati do operacije. Tudi ni res, da je bil g. Josip Jurše izvoljen na 1. listi JRZ, res pa je, da te liste pri občinskih volitvah v Rušah sploh ni bilo, temveč je bil izvoljen na gospodarski listi »Narodnih listov«.

Ni res, da se je odklonila prošnja orožniškega komandirja g. Sebenika, da bi se orožniška postaja nastanila v občinski hiši, res pa je, da take prošnje sploh ni vložil; predložil je samo prošnjo, da se preskrbi stavbišče za novo orožniško hišo; tej prošnji se je ugodilo.

Ni res, da je banska uprava na prošnjo občinskega odbora, katerega je zastopal g. Anton Stanc, uveljavila preiskavo, da je občinski odbor sam po sebi poslovanja bivšega občinskega tajnika g. Herga; g. Stanc je bil samo pooblaščen, da zastopa občinski odbor pri sodnijskem postopanju proti g. Hergu in preskrbi vse potrebne podatke.

Kmetško-nadaljevalna šola v Križevcih

LJUDSTVO JO JE SPREJELO Z VELIKIM RAZUMEVANJEM

V Križevcih pri Ljutomeru je bila v torek otvorjena dvoletna kmetško-nadaljevalna šola. Šola je bila ustanovljena že 1929. leta, a je bila samo enoletna. Letos pa se je spremnila v dvoletno. Lanski gojenci, ki so končali prvi letnik šole, bodo letos obiskovali drugi letnik, dočim se je v prvi letnik vpisalo okrog 30 novincev. Naš kmetški stan nima nikakih posebnih nadaljevalnih šol, v katerih bi se pripravljali za svoj kmetovski poklic. V kmetijski, vinorejske, sadjarske šole ne morejo vsi naši kmetški sinovi, ki so določeni, da ostanejo doma na svojih gradah in na svojih domovih. Zato so kmetško-nadaljevalne šole za naše podeželje zelo velike važnosti, saj nudijo doraščajoči kmetški mladini ono zavetje, ki ga ne najdemo drugod, in ji dajo teoretične kakor tudi praktične vzpodbude za napredno delo na svojih kmetijah. Posebno v obmejnih krajih so te šole

nekake nadaljevalnice ljudskošolske vzgoje, kjer je treba podrtavati tudi socialne momente.

K svečani otvoritvi v Križevcih se je zbralo okrog 50 gojencev obeh letnikov in ves odbor kmetško-nadaljevalne šole, ki ga tvorijo gg. župan Vaupotič, Skuhala, Bratina, dr. Lebar, Dolamič, kaplan Ašič ter šolski upravitelj Križman in učitelj Kolar.

G. Križman je obrazložil pomen kmetško-nadaljevalne šole glede na Murško polje, na kar je župan pozdravil navzoče in vzpodbudil k vztrajnemu in doslednemu delu.

S tem je bila otvorjena važna postojanka kmetške kulture in vzgojevalnica kmetške mladine v središču Murškega polja. Poudarjati moramo, da je zanimanje za to šolo zelo veliko in da je zanj povsod splošno razumevanje.

Maribor

Kadar gre za zdravje naroda, ne sme biti izgovorov!

Ali bodo nezdrave razmere v mariborski bolnišnici večno kričale na gluha ušesa č.n. teljev?

Vprašanje mariborske bolnišnice je že star problem, ki pa postaja iz leta v leto vedno bolj pereč. Kdor ima opravka v tukajšnji bolnišnici, je presenečen, ko vidi, kako je natrpna. Vsi hodniki so polni bolnikov, vse sobe prenatrpne. Na zaslinih ležalnicah, na ležalnih stoli, na naslanjačih, na otomanih in celo na tleh morajo ležati celo teže bolni ljudje, ker jih uprava bolnišnice kljub najboljši volji ne more preskrbeti tako, kakor je potrebno za bolnike. Kdor vidi na eni strani pravkar opisano sliko v bolnišnici, na drugi strani pa velike nedograjene objekte nove mariborske bolnišnice, ne more razumeti, zakaj se odgovorni krogi tako igrajo s človeškimi življenji.

Pred leti je bila vsa severna Slovenija, ki je navezana na mariborsko bolnišnico, prijetno presenečena, ko so zvedeli, da bo država s pomočjo banovine zgradila pri sedanji bolnišnici nove bolniške paviljone. Res so pričeli z gradnjo, toda samo pričeli, kajti že dve leti stoji veliki paviljon še v surovem stanju nedograjen. Načrt predvideva zgradnjo velikega paviljona, nove porodnišnice, centralne pralnice z najmodernejšimi stroji, centralnega kotla za ogrevanje bolnišnice in velikega administrativnega poslopja za pisarne in stanovanja bolniškega osebja. Dalje predvideva načrt tudi nadzidavo internege in kirurškega oddelka. Vse to bi veljalo skupno okoli 21 milijonov din. Z ozirom na sedanje razmere pa je izključeno, da bi mogli računati na nadaljevanje započetih del. Vsekakor pa je potrebno, da se dogradi in uredi že obstoječi bolniški paviljon, ki bi tudi natno razbremenil sedanjo bolnišnico. Dograditev, vse potrebne instalacije in oprema tega paviljona bi veljala okoli 5 milijonov din, kar bi pa z dobro voljo in uvidevnostjo sedanjih nevzdržnih razmer v mariborski bolnišnici že bilo izvedljivo.

Kot bolniški reporter sem imel večkrat opravka v administrativnih prostorih in v sprejemni pisarni mariborske bolnišnice. Pisarne so vlažne in zatohle. Stene kažejo rebra in so v takšnem stanju, da so se mi smilili uradniki, ki morajo vse življenje prežeti v teh »pisarnah«. Še slabše je s sprejemno pisarno in čakalnico za bolnike. Ta je tako tesna, da je prostora v njej samo za največ 10 bolnikov, dnevno pa se gnete v njej po 30 bolnikov, ki čakajo na dežurnega zdravnika. Pozimi bodo morali bolniki čakati zunaj na mrazu, kar pač ne bo krivda bolniške uprave, marveč onih, ki odgovarjajo za zdravstvene razmere. Zato bo treba nujno rešiti tudi vprašanje zgradnje administrativnega poslopja, ker se v sedanji podrtiji gnete nad 100 ljudi.

Zanimivo je, da je bil denar za gradnjo mariborskih bolniških paviljonov že na razpolago. Znano je, da bi bil SUZOR dal banovini za dograditev in ureditev slovenskih bolnišnic posojilo v znesku 36 milijonov din. S tem denarjem bi se bili zgradili bolniški paviljoni v Mariboru, zgradila nova bolnišnica v Murski Soboti, renovirala bolnišnica v Celju, pravila bolnišnica v Slovenjgradcu, uredila izolirnica v Brežicah in renovirala bolnišnica v Ptuj. Potreben bi bil samo še pristanek finančnega ministra in denar za tako važne namene bi bil tu. Tako pa je vse skupaj padlo v vodo in razmere v slovenskih bolnišnicah so ostale prav tako nevzdržne, kakor so bile. Zlasti so nevzdržne razmere v ljubljanski in mariborski bolnišnici.

Navar bolnikov na mariborsko bolnišnico je vedno večji. Lani je bilo v bolnišnici nad 15.000 bolnikov, letos jih bo okoli 17.000. Dnevno pride v mariborsko bolnišnico okoli 40 bolnikov, stanje bolnikov pa je vedno okoli 550. Zato ni čudno, če morajo ležati bolniki kar na hodnikih in po več v eni postelji. Tudi ni čudno, če odpuščajo iz bolnišnice še neozdravljene bolnike, torej ljudi, ki so sicer najhujšega rešeni, vendar pa so še potrebni bolniške nege. Povprečna oskrbovalna doba v mariborski bolnišnici porazno pada in znaša od 6 do 11 dni, kljub temu da bi morala biti najmanj 18 dni.

V Nemčiji je oskrbovalna doba v bolnišnicah 32 dni. Da oskrbovalna doba v Mariboru stalno pada, ne gre na račun medicinskega razvoja, marveč samo na račun pomanjkanja bolniških prostorov. Še neozdravljivi bolniki morajo dati prostor težko obolelim ljudem. Da pri tem silno trpi naše zdravstvo, je popolnoma razumljivo.

Javnost, ki že dolgo opazuje nezdrave razmere v naši bolnišnici, katerih pa ni zakrivila bolniška uprava, zahteva, da odgovorni ljudje pristopijo k rešitvi tega neodločljivega problema. Kadar gre za zdravje naroda, ki tvori in vzdržuje državo, je treba za ta narod skrbeti. Skrbeti za njegovo najosnovnejšo dobro: za zdravje.

Porast krušnih cen

V sredo je bilo pri »Zamorcu« zborovanje mariborskih pekovskih mojstrov. Govorniki so poudarjali, da so se dvignile cene moki za 80 par pri kg, kvasu pa za 4.25 din pri kg. Zaradi tega so v Ljubljani in Celju peki že zvišali cene kruha. Sedaj bodo sledili še mariborski peki in kruh podražili kakor v Ljubljani in Celju. Kljub temu da so pred dnevi peki pričeli peči kruh manjše težine, bodo s 27. t. m. ponovno podražili kruh. S

tem dnevom stopi v veljavo naslednji cenik, ki so ga prejeli že vsi mariborski peki: Kilogram belega kruha bo veljal 4.75 din (prej 4.25 din); polbeli kruh bo po 4.35 (prej 3.85), črni kruh 3.80 din (prej 3.60 din). Ker je v Mariboru v veljavi komadni sistem, se bo zmanjšala teža kloba, s čimer se bo uveljavila podražitev kruha. Drobtine bodo odlej veljale 10 din kg, prej pa samo 5 din.

Popis vseh mariborskih otrok

VARNOSTNI UKREPI, KI NAJ NIKOGAR NE VZNEMIRJAJO.

Vsa mesta države popisujejo te dni otroke do 16 let, to je mladino, ki je še navezana na tujo pomoč. Občine potrebujejo to statistiko zaradi morebitne evakuacije, ki bi bila potrebna zaradi zračnih napadov. Jasno je, da za to še ni stvarne potrebe in so to le varnostni ukrepi, ki jih podvzemajo sedaj vsi evropski narodi.

Tudi mariborska mestna občina bo napravila popis otrok v mestu. Vsi prebivalci bodo dobili posebne pole, na podlagi katerih bo mestni zaščitni odbor napravil načrte za eventualno evakuacijo. Svoj čas smio že poročali, da obstaja načrt, da bodo mariborsko mladino spravili v zaklonišča v okolici Šmarja pri Jelšah.

„Maribor brez vode in elektrike“

V NEDELJO BO ZANI MIVA GASILSKA VAJA.

V nedeljo od 9. do 10. ure bo priredila mariborska gasilska četa nevsakdanjo in zelo zanimivo vajo. Gasilci bodo opravljali svoje delo kakor da bi bil v mestu pokvarjen vodovod in električna napeljava. Kako rešiti mesto brez vodovodnega omrežja in elektrike, je problem, ki ga bodo v nedeljo načeli naši gasilci. Po-

leg tega bo pri vaji tudi prvokrat napravljen poizkus razmestitve gasilskega orožja po raznih delih mesta ter alarmiranje in pozivanje brez običajnih alarmnih naprav, oziroma zvonjenja. Za zanimivo vajo je med gasilci in meščani veliko zanimanje.

m Zaščitni urad, odsek za zaščito dece pri mestnem poglavarstvu mora v smislu navedbe banske uprave popisati vse otroke v starosti do končanega 16. leta, ki prebivajo v mestu Mariboru. V to svrhu so se zadnje dni dostavljale družinam tozadevne popisne pole. Vsi oni, ki pomotoma niso dobili popisnih pol, pa imajo v svoji družini bodisi svoje ali tuje otroke do zaključeno 16. leta starosti, prosimo, da zahtevajo takoj popisne pole v socialno-političnem oddelku mestnega poglavarstva v Mariboru, Rotovski trg 9.

m Ljudska univerza. Drevi ob 20. predava dr. Ljudmil Hauptmann, univerz. profesor iz Zagreba o temi »Revolucija in militarizem«.

m 14 grobov frančiškanov so izkopali na starem mestnem pokopališču v Sirosmayerjevi ulici in kosti prepeljali na frančiškansko pokopališče.

m Velika sadna skladišča si je uredila neka zagrebška veletrgovina z južnim sadjem v kletih bivše pivovarne Union. V skladišču je tudi velika hladilnica na električni pogon.

m Električna pod Sv. Urbanom. Električfikacija vnožja Sv. Urbana lepo napreduje in bo decembra že zažarela električna.

m Tatvina v zdravniški čakalnici. Kuharica Marija Božnikova je prijavila policiji, da ji je nekdo iz čakalnice nekega zobozdravnika ukradel 2000 din vreden rjavi plašč s krznom.

Obramba z zameglitvijo

ZANIMIV POSKUS ZAMEGLITVE MESTNIH PREDELAV.

V nedeljo dopoldne bo odbor za obrambo pred zračnimi napadi na Pobrežju skupno z mariborskimi priredil pri tovarni »Kovina« na Tezmem vajo z zameglitvenimi aparati, ki so izdelali »Kovine«. Zameglitveni aparat je kotel v obliki košarice za sadje. Posebne kisline in kemične sestavine proizvajajo pod gotovim pri-

NAPAD V ZGODNJEM JUTRU

Pred Mautnerjevo tovarno na Pobrežju sta danes jutraj napadla dva zakonca 28-letno delavko Marijo Petrovičevno ter jo nevarno poškodovala po glavi z nožem in palico. Petrovičeva se je zatekla v bolnišnico.

m Zaradi draginje je mariborska tovarna Freund povišala delavstvu mezdo za 40 par ali za 320 din na dan.

m Ukradeni in najdeno kolo. Cevlarskemu mojstru Alojzu Frangešu je neznanec iz veže v Dalmatinski ulici 18 ukradel »Superbo« kolo z ev. števil. 130638. Istega dne je bilo ob vrtni ograji na Betnarski cesti 71 najdeno kolo brez znamke z ev. števil. 24.226. Lastnik kolesa naj se zgloši na policiji.

m Vlomna tatvina. V drvarnici v Jadranski ulici 49 se je ponoči splazil neznan tat in ukradel kapetanu Branku Božiču, kurjaču Leopoldu Krofču, Ani Ferencovi in Juriju Kovaču razno orožje, premog in druge predmete. Škoda je precejšnja.

* Akademija Sokola Matice bo dne 30. novembra ob 20. uri v Sokolskem domu.

* Mamine, ateki. Opozorjamo na veliko tradicionalno Miklavževo prireditev, ki bo 3. in 5. decembra ob 16. uri v Sokolskem domu.

* Vstopnice za akademijo Sokola-matice so v predprodaji pri Putniku.

* V proslavo državnega praznika Zedinjenja priredi Sokol Maribor-matice dne 1. decembra v Sokolskem domu Slavnostni ples.

m Nočna lekarniška služba. Od 18. do vključno 24. t. m.: Lekarna pri Zamorcu, Gosposka ulica 12, tel. 28-12; lekarna pri Angeli varuhi, Aleksandrova cesta 33, tel. 22-13.

Kino

* Grajski kino. Danes izborna burleska »Malo okrožno sodišče«. Hans Moser, Lucie Englisch. Prvi film s slovenskimi napisy.

* Esplanadno kino. »Daddy«, najnovejši film z Shirley Temple v naravnih slikah. Film veselja in čarobno lepega baleta.

* Kino Union. Do vključno petka »Angel« prvovrstna filmska pripoved o razočarani ženi in posledicah takega zakona. Marlene Dietrich, Herbert Marshall.

Mariborsko gledališče

Petek, 24.: Zaprti.
Sobota, 25., ob 20.: Celjski grofje. Zlata ne cene. Zadrnč.

Radio

Sobota, 25. novembra
Ljubljana: 7. Jutranji pozdrav: 7.15, 12.13.02. Plošče; 17. Otroška ura: 20.30. 19.20. Kvaternik in rakovska vsaja; 20. Pisan drobiž; 22.15. RO. — Beograd: 14.30. Skladbe Franje Lucija. — Zagreb: 19.40. Zbor Donskih kozakov (plošče); 5.45. Jutra 22.20. Plesna glasba. — Sofija: 5.45. Jutra oddaja; 7, 11, 13.25, 16.30, 19, 21.20. — Lahn: 21.30. Lahnka in plesna glasba. — Milan: 21. Verdijev »Rigoletto«. — Praga:

Kdor hoče služiti, mora začeti z najstrožjo službo; često že zato, ker more za enkrat zadostiti le najnižji službi. (Nietzsche.)

Češka opereta na sokolskem odru v Studencih

Marljiva sokolska gledališka družina iz Studencev vprizori v soboto češko opereto »Tam na gorah«

Dramski odsek Sokola Studenci pri Mariboru vstopa v sedemnajsto sezono. V šestnajstih letih plodnega dela, je mnogo doprinesel za kulturni in narodni podvig mariborskega delavskega predmestja. V lastnem Sokolskem domu, ki je bil nekdanj last proslulega Schulvereina, prireja vsako leto po pet do šest iger izbrane vsebine. Jasno je, da se mora repertoar ozirati tudi na okus gledalcev in na zmožnosti diletantskega odra. Če se pa ozremo na vsa leta nazaj, opazimo lep napredek ne samo v podajanju posameznih iger, temveč tudi pri izbiri repertoarja. Začetniške težave diletantskih odrov so Studenci kmalu premagali; prav očiten napredek pa se je pokazal s prihodom J. Mlaka rja, ki je studenški oder dvignil na dostojno višino tako, da danes Studenci prištevamo med najboljše diletante v Sloveniji, kakor so šentjakobčani, Rušani, Trboveljčani in Jeseničani.

V našem kraju in v današnjih dneh

imamo mnogo skrbj in težav. Zato so si studenški igralci postavili, kakor mnogi drugi odri, devizo: čim več zabave in smeja! Kljub temu pa ne opustijo prilike, da vsako leto igrajo kako resno igro, saj smo do sedaj videli, razen slovenskih ljudskih iger, Vrnitve, Pesmi s ceste, itd., celo Cankarjeve Hlapce! Skoraj vedno razprodana dvorana in mnogo gledalcev celo iz Maribora pa pričajo, da je delo studenške sokolske dramske družine pravilno in da njihov trud ni zaman!

Za otvoritev letošnje sezone so si Studenci izbrali krasno češko opereto »Tam na gorah«, ki je osma opereta na studenškem odru. Ta je najboljše delo znanega češkega skladatelja Eduarda Ingriša, ki je lani ob priliki zleta v Pragi, dal studenškemu Sokolu tri operete in dovolil prevod. Premiera dela je bila v gledališču Akropolis v Pragi 20. XII. 1936. in so jo igrali dnevno skoraj tri

mesece. Preromala je skoraj vse poklice in mnogo diletantskih odrov na Češkem ter so jo igrali celo v Chikagu. Češka operetna muzika si osvaja odre, in v opereti »Tam na gorah« je godba posebno lepa. V opereti »Tam na gorah« je obravnavana borba dobrega in zla, vso delo pa spremlja narodna tendenca, tako potrebna v današnjih dneh. Vsebinsko je jako zanimiva z močnimi zapletljivi, ko se krasno menjajo resni in veseli prizori ter se mora včasih gledalec smejeti s solzami v očeh.

Opereto je prevedel E. Grgič, zrežiral pa v Studencih dobro znani slikar Mlakar. Sceno je narisal akad. slikar Maks Kavčič, ki ima tudi muzikalno vodstvo, balet pa je naštudiral v Brunčaku. Prvič bo ta sijajna opereta vprizorjena v Jugoslaviji v soboto, 25. t. m. ter v nedeljo, 26. v studenškem Sokolskem domu.

Zanimivosti

Les - naše največje bogastvo

Da je les važna surovina za vsako gospodarstvo, je splošno znano. Manj znano pa je, da je to tudi izredno važna vojna surovina. Med artikli, ki jih je angleška vlada določila kot »kontrabando« je med prvimi našet les. In res bi bila vojna industrija kake države popolnoma onemogočena, če ne bi imela na razpolago dovolj lesa.

Od puškega kopita do smednika

Že od nekdaj so les uporabljali za izdelavo ročajev na orožju. Tudi novo ročno orožje ima lesene ročaje. Za izdelavo puškinih kopit, ki so podvržena velikim naporom, vzamejo prve vrste orehov les. Marsikatera država je tako srečna kot naša, da ima dovolj orehovine za svojo vojno industrijo. Tam kjer oreha ni, si pomagajo z jesenovino, ki pa po svojih kakovostih daleč zaostaja za orehovino.

Drugo orožje nima na sebi skoro nikakih lesenih delov. Zato pa se potrebuje v vojni tem več lesa pri gradbi utrd in strelskih jarkov ter zaklonišč. Za te svrhe se običajno vzame smrekovina, ki je dovolj odporna, lahka in cenena. Da se danes porabi toliko lesa pa je vzrok izum tako zvanega brezdimnega smodnika.

Od lesa do celuloze.

Drevesna debla so sestavljena v glavnem iz dveh kemično različnih sestavin: iz celuloze in lesovine. Če se les zdrobi in po posebnem postopku čisti, je mogoče odločiti lesovino od celuloze, ki je snegobela snov, istega kemičnega sestava kot bombaž. Na ta način pridobljena čista celuloza se predelava največ v papir, pa v celuloid, celofan in druge proizvode.

Že davno so spoznali, da dobi bombaž, ki je bil dovolj dolgo namočen v zmesi žveplene in solitrne kisline, lastnost, da je zelo vnetljiv in da gori v brezracnem prostoru. Poskusi, da bi se tako predelani bombaž uporabil kot smodnik, niso uspeli. Poslednja lastnost novega razstreliva je bila v tem, da se je pri njega uporabi razvijalo zelo malo dima. Zato je brezdimni, iz bombaža izdelani smodnik izpodrinil črni smodnik. Danes je že cela vrsta tovarn, ki izdelujejo brezdimni smodnik in iz lesne celuloze.

Naše gozdno bogastvo.

Brezdimni smodnik se danes uporablja za polnjenje topovskih in puškinih naboj in tudi torpedov. Nitroceluloza pa služi kot surovina tudi za druge tvarine, predvsem za izdelovanje že poprej omenjenega celuloida, ki ga stoletje filma konsumira v ogromnih količinah. Naša država je pokrita z gozdovi. Si-

cer naše gozdno bogastvo zaostaja za istim severovzhodnih držav, kjer je ponekod 90% suhe zemlje pokrite z gozdovi, pa je vendar les eden naših najvažnejših izvoznih predmetov. Njegovo važnost bomo prav spoznali šele čez nekaj časa, ko bo vojna v teku in ko bo povpraševanje po lesu naraslo. Slovenija s svojimi gozdovi in ugodnimi železniškimi zvezami z zapadno in severno Evropo bo nedvomno še povečala svojo lesno proiz-

vodnjo in celuložno industrijo. Tudi pri tej priliki pa moramo naglasiti, da ni večje škode za narodno gospodarstvo kot nesmotrno izsekavanje gozdov. Gozdovi so naš največji narodni zaklad, ki v modernem načinu izkoriščanja naravnih virov pridobiva vedno večjo važnost. Spomnimo se samo na napore, da se najde res dober način izdelovanja lesnega plina za pogon avtomobilov. B. Š.

JAPONSKA MILIJONSKA MESTA

Po štetju 1. oktobra 1937. je znašalo število japonskega prebivalstva brez prekmorskih posesti 71.252.800 duš. 35,2 odstotka tega prebivalstva, to je 25.109.400 ljudi biva v mestih. Prava Japonska ima 33 mest po več nego 100.000 prebivalcev. Štiri mesta je šteti med milijonska. Na čelu je Tokio s 6.274.000 prebivalcev, sledi Osaka 3.213.000 in Nagoja 1.186.000 duš. Naslednje največje mesto je Kobe; ima 964.000 duš. Zadnja leta narašča Japonska za milijon ljudi letno, tako da bo čez 30 let prava Japonska že štela 100 milijonov ljudi.

DOBRA UŠESA IMA...

Ko je danski kralj Kristijan prisostvoval manevrom na morju, sta stali blizu njega dve Angležinji. Ves čas sta opazovali kralja in ena izmed njih je rekla:

— No, na kralju pa res ni nič posebnega!

Kralj, ki ima zelo tanek sluh, se je obrnil in dejal:

— Res je, moje dame. Nič posebnega, toda dobra ušesa pa ima...

LETA PO REAMURJU

Gospodična, ki je že učakala nad trideset pomladi, je morala nastopiti kot priča v nekem senzacionalnem procesu. Dvorana je bila polna radovednožev. S strahom je čakala zarjavela samičica trenutka, ko bo morala stopiti pred sodni stol in jo bodo vprašali po letih. Svojim prijateljicam je vedno zatrjevala, da je stara 24 let. Zdaj bo morala pod prisego izjaviti, koliko je prav za prav stara.

— Koliko ste stari? vpraša sodnik.

— Štiri in dvajset! odgovori z neobičajno hrabrostjo.

Sodnik je zmignil z rameni, ker se mu je zdelo neverjetno.

— Reamurja ali Celsiusa? je s smehom vprašal.

— Reamurja! je odgovorilo priletno dekle in zardelo.

— No, potem je v redu! je ljubeznivo dodal sodnik in se priklonil...

TRI LETA JE SPAL

Dvanajstletni švedski deček Gösta Linneus iz Haparanda je pred tremi leti zapadel v spanec, iz katerega se je prebudil šele pred dnevi. Možgani mu niso delovali. Kot devtletni deček je zasnil v spanje, kakršno imajo pozimi živali. Vsi poskusi zdravnikov, da bi dečka zbudili, so bili zaman. Telo je zrastle tačas komaj polovico normalne rasti. Roke in noge so skoro popolnoma odpovedale. Z elektriziranjem se mišice počasi okrepljajo, duševno je pa deček še vedno top.

Pritlikava opica strah Milančanov

Milan je veliko, moderno mesto, pa ima v svoji sredi še polno stare romantike. Med njo spada novica o strahovih, ki so pred dnevi plašili prebivalce Vile Marochetti. Ljudje so pripovedovali, da so v tamošnji vili zbrane pošasti, ki strah okrog oglov in nihče se ni več upal mimo.

Mešetar s perutnino, Guglielmo Colpi, je bil malo bolj korajžen. Stavil je precejšnjo svoto, da bo šel ponoči v pošastno hišo in se prepričal, kaj je na stvari. Rečeno, storjeno. Ko je pa možak prišel v park, ki obdaja vilo, se je naenkrat usula nanj toča raznih predmetov in še preden se je zavedel, je švignila nad njegovo glavo pošastna senca, pograbila možaku novi bersalino z glave in izginila...

Izginil je pa tudi Colpi. Kar so ga našle noge, je letel na stražnico in prijavil

vso zadevo. Stražnik je šel z njim, ponovila se je ista stvar in oba moža sta jo ucvrla iz parka.

Naslednje jutro se je policija odločila, da poseže vmes. Kaj je bilo? Lastnik vile je bil neki profesor, raziskovalec Afrike. Ta je prinesel s seboj pritlikavo opico, jo vzgojil in udomil v majhni sobici pod streho. Opica je poiskala izhod skozi strešno lino in od tam na vrt. V parku je vso noč uganjala neumnosti z mimoidočimi, metala nanje, kar ji je prišlo pod roke, s posebnim veseljem pa pobirala moške kakor damske klobuke in izginjala z njimi po drevju in strehi v svoj brlog.

Seveda so opičino zbirko v podstrešju vrnili lastnikom, ki so zaradi nedolžne živalce prestali mnogo nepotrebnega strahu.

KAVALIRSTVO SE IZPLAČA

William I. Reilly se je te dni prepiral, da kavalirstvo še vedno nese. Dne 23. septembra je umrla Edna Morss Allin Elliot, premožna stara dama, ki je stalno obiskovala Roxy teater v New Yorku. Ko so odprli oporoko, je stalo v njej, da zapušča pol milijona dolarjev Reillyju v zahvalo za dvorljivost, s katero jo je vedno zabaval med gledališkimi predstavami...

Ekscesar Viljem je ušel smrti v torek, ko je divjala nad Doornom huda nevihta. Med viharjem se je zrušilo nad 28 m visoko drevo in padlo na kraj, kjer je malo prej stal Viljem.

Zlati zaklad na dnu morja skriva 1.1485. na zahodni obali Škotske potopljena španska admiralska ladja kralja Filipa II. Neka holand. družba se je že dolgo trudila, da bi prišla do njega, toda potapljači so morali delo opustiti, ker je nevarnost, da se namesto z zakladom srečajo z mino ali tujo podmornico.

Najstarejši angleški general je 97-letni sir Bindon Blod, ki je dobil častniški čin 1. 1860. Služil je v 11 vojnah. Winston Churchill je pod njegovim poveljstvom začel svojo častniško kariero. Edini njegov soborec je vojvoda Connaughtski, sin kraljice Viktorije, ki je star 89 let.

Siegfriedovo utrdbeno črto je ponudila Nemčija Rumuniji, ki je zgradi na rumunsko-ruski meji. Rumunski poslanik je ponudbo odbil, ker Rumunija noče, da se poslabšajo odnosi s Bukarešto in Moskvo.

Izvoz trboveljskega premoga v Italijo stalno narašča. V prejšnjem tednu je šlo 50, v minilem pa 100 vagonov premoga iz Trbovelj v Italijo.

Živo srebro na Slovaškem kopljejo v rudniku Mernik pri Vranovu. Francoska delniška družba hoče produkcijo, ki je znašala doslej 691 ton, na leto, še povečati.

Spomnite se CMD!

— Lina, Lina! Včeraj ste mi ubili vazo in tri kozarce danes dva pladnja, kaj bo jutri na vrsti?

— Upam, da ne toliko. Jutri sem vendar prosta...

MARIJ SKALAN:

RAMAS IN JORA

ROMAN ZADNIH LJUDI NA ZEMLJI

19

»Rešil in zopet uničil,« je dejal narejeno mirno Yagiri.

»Uničil?« se je začudil Rayani.

»Zgodba je preprosta, a vendar zapletena. Vanjo sem zapleten tudi sam, in...« Utihnil je za trenutek, nato pa nadaljeval: »...in krivec njegove smrti sem jaz.«

Rayani in Mana sta se zdrznila.

»Ti?« je vzkliknil Rayani. »Ti si ga umoril?«

»Počakajte, da vam povem vso zgodbo. Inženir Takur Indor je rešil zadnje vprašanje poleta v vesolje, in s svojo genialno iznajdbo bi bil lahko postal drugi rešitelj zadnjih ljudi na zemlji ter začel rešiti novega človeštva na sosednem planetu. Toda zločinska nagnjenja, ki so spala v njem po krvi njegovih n. srečnih prednikov, so se prebudila in uničila ne le njegovo iznajdbo, ampak tudi njega samega.«

Yagiri Seoni se je znova zamislil, nato je nadaljeval:

»Takur Indor je sklenil izrabiti svojo veliko iznajdbo le zase. Vsi drugi naj bi ostali še dalje v Rayanipuru in počakali

na svojo neizogibno usodo. On edini naj bi odletel na Venero. Zato je po dograditvi vesmirskega letala uničil najvažnejši del načrtov in zapisov ter konstruiral odločilne instrumente tako, da jih je znal samo on spraviti v pogon. Razen tega je ohranil komplicirane kemične formule, ki so potrebne za pogonsko mešanje ter vzdušje in regulacijo temperature v letalu, samo v svojem neverjetno popolnem spominu. Na ta način je onemogočil, da bi se kdo drugi mogel poslužiti že dograjenega letala, ali da bi mogel po njegovem odletu zgraditi novo.«

»Zato ste mu preprečili polet?« je vzkliknil Mahabali.

»Ne samo zato,« je odgovoril Yagiri.

»Stvari, ki jih bom sedaj povedal, posegajo v moje najbolj zasebno življenje, zato boste razumeli, da jih ne govorim rad in ne lahko; toda prepričan sem, da je to v tem trenutku nujno potrebno. Prosim vas le eno: da ostane moje odkritje zadeva nas štirih in da je nihče nikomur in nikoli ne izda. Ali mi to lahko obljubite?«

»Obljubljam!« so pritrdili vsi trije.

»Tedad bodi,« je dejal Yagiri in pričel: »Takur Indor je zapeljal mojo nevesto. Odtujil mi jo je in pridobil popolnoma na svojo stran. Sklenila je, da me zapusti in poleti z njim na Venero. O njuni nameri ni sprva nihče ničesar vedel. Tudi jaz sem bil slep in gluh za vse, kar se je dogajalo in pripravljalo. Šele neko srečno in nesrečno naključje mi je odprlo oči. Zalotil sem ju nekoč naskrivaj v pogovoru, ki mi je izdal vso strašno resnico. Toda bil sem nepreviden. Opazila sta me in se odločila za takojšen odlet v vesolje. Dogodki, ki so sledili, so se odigrali z bliskovito naglico. Imel sem komaj še dovolj časa, da sem obvestil o njuni nameri prvega mehanika in paznika, ki naj bi pomagala preprečiti njun odlet. Zbežali smo za njima do letala, kar se nam je posrečilo pa le zato, ker je Takur Indor v naglici pozabil zapreti za seboj dohode. Ko smo dospeli do letala, je bila moja nevesta že v njem, dočim je Takur Indor urejeval še neke zunanje naprave. Ko nas je opazil, je nameril na nas smrtno žarke. Mene je moja izolacija rešila, mehanik in paznik sta se pa pri priči zgrudila mrtva na tla. V samoočrambi sem tedaj pograbil železen drog in mu z njim zdobil lobanjo. Bil je na mestu mrtev...«

»Zakaj ga niste živega zajeli, ako ste bili izolirani?« je vprašal Rayani.

»Bil je telesno močnejši od mene in mimo tega me je obšla spricho smrti obeh spremljevalcev tako velika razburjenost, da tisti trenutek nisem vedel, kaj počenjam.«

»Strašno!« je vzkliknila Mana.

»Da, bilo je strašno. Moja zaročenka mi smrti njenega ljubimca nikoli ni odpustila. Jaz sem hotel pozabiti celo to, da njuna ljubezen ni ostala brez nasledka. Iz nje se je rodil sin.«

»Ramas?« je vprašal Rayani.

»On.«

»Kdo je bila vaša zaročenka, njegova mati?«

»Dovolite mi, da vam ne povem njene imena. Iz obzirnosti do njene rodovine.«

»Ali še živi?«

»Umrla je kmalu po porodu.«

»In vi ste se poročili z Malvo?«

»Šele tedaj, ko je ona umrla in je preteklo po teh dogodkih že nekaj let. Ramas, ki je ostal tako sirota, je bil vzgojen ne da bi kdaj izvedel za skrivnosti svojega rojstva. Dejali smo mu, da je umrl njegov oče naravne smrti. Sedaj razumete, zakaj ne bi mogel nikoli dovoliti, da bi moja hči postala Ramasova žena. Razen tega je Jora zaročena z vami, Mahabali, ki sem vam poveril nalogo da nadaljujete Takurjevo delo in obnovite odkritja, ki jih je on pred smrtjo sam uničil.«

Če hočete biti v resnici dobro in poceni oblečeni, kupite

v Češkem magazinu pri glavni policiji

Kultura

Ujetega ptiča tožba

(Simon Gregorčič † 24. nov. 1906.)

Razmeroma prav malo se je pisalo o življenjski poti soškega pesnika, čeprav je izrazil primer poti nepokvarjenega slovenskega izobraženca po slovenski zemlji skozi zadnja desetletja preteklega stoletja.

Gregorčič je bil zaostali ptič s strto, krvavo perutjo, stenami večne ječe, kjer ne bo nikoli pletel gnezda, toda sveta — zabiti ga, mi moči ni, živati ga, ne smem. Ni čudno, da si je želel zato nazaj v planinski raj, da je s pastirjem obupno tožil: »Zakaj sem zapustil te, rojstvena vas, zakaj sem vas pustil, planine!»

Med ptice, cvetice in zvezde je skrivaj pesnik, ki je nosil po poklicu talar, svoje misli, skrivnost svoje neizpolnjene ljubezni. Toda neredko je zmagal v njem človek, ves živ, veder, ploden, neutesnjen. Takrat je bila pesniku ona — svetlo sonce, njene ustne — kelih(!), pogled v njene oči — pogled v nebesa in rajske rože, to so bile rože sredi lilij njenega obraza. Boga imenuje neke celo samodržica in v Gregorčiču — človeku je uzor, ko vidi smrt, razdejavanje, solze, sirote.

»Zakaj to pušči, dobrotno nebo?« In »O nevihtie: »Zastonj! Nebo mu (kmetu) prošnje te ne čuje... končan je cvet in sad obran...« Za Gregorčiča se je bila in se še bje velika bitka, ki še ni končana. Prijatelji so ga jemali v zaščito in so vneto izpodbijali Mahničeve očitke temu »pokvarjenemu duhovniku«, toda, ali je potrebno to strastno dokazovanje Gregorčičevega katolištva in to porivanje v cerkev? Ali je mar to merilo in kriterij Gregorčiča — človeka?

Gregorčič je do zadnjega maševal, toda v njem se je bil do zadnjega boj — »med dvomi, zmotami živeti« — boj, ki bi se mogel končati pozitivno in zmagovito le, če bi bile slovenske razmere drugačne in če bi bil Gregorčič razumsko bolj moški. Saj se je vsa njegova elementarnost in notranjost upirala kletki, nezavedno je nosil Gregorčič v sebi tedaj sodoben, napreden nazor — dialektiko, tedaj še pač postavljeno na glavo, idealistično. Po svetovnem slojstvu dobro razgledan Mahnič je vedel, kakšne klice se skrivajo v pesmi »Človeka nikar«, kjer je izpovedal G. svojo

veliko vero: »Nikjer je stalne ni stvari, a prah noben se ne zgubi... Videl vedno sem vrtenje, prelivajoče se življenje, prenavljanje, izbitja v bitje presnavljanje...«

Prav v tem, kar mu je štel Mahnič v največji greh in česar so ga prijatelji najbolj branili, da, česar se je zavestno sam kot dober in zvest duhovnik najbolj branil, prav v tem je njegova največja veličina!

Gregorčičeva pesem je tudi danes polna aktualnosti, obtožbe, pa tudi vere. Tudi danes bi si mogel obleči G. črni plašč nad grobom, kjer »vzore pokopali so... na grobu tem plesali so... Pravico v grob so devali... pogrebci so prepevali.« V pesmi je razvil Gregorčič program tolikokrat izdane Zedinjene Slovenije in načelne narodne borbe: »Bratje, v kolo se vstopimo... Naj je Soča nas zibala, dravski ali savski tok, vendar le v Sloveniji stala zibka vseh je nje otrok!« G. je čutil kakor na lastnem telesu imperialistični obroč, ki se je ožil okrog njegove »Slave«. In danes moremo brati z istimi čustvi kakor v dneh bazoviških žrtve pesmi »Soče«, »Na potujeni zemlji« i. dr.

Kakor je velika tragika Gregorčičevega življenja, tako velika je tudi njegova vera v »vstajenja dana« njegovega naroda in bajte. Da, G. je gledal v narodnem programu socialno vsebino! V pesmi »Delavcem« napoveduje grozen in strašen dan bogatinom, srečen in krasen dan trpinom: »Le delavcem bo v last kdaj svet... Palača pade, vstane bajta!«

G. se je približal vsej problematiki socialnega vprašanja in narodnega vprašanja malega naroda. Njegova pesem je živa in topla, kjer je ne more hotena didaktičnost morda na ljubo mahničevstvu, patos, formalizem. Topla je in živa, ko se zaletava s krvavo perutjo v mrežo kletke, pa če si tudi zlomi perut.

To je G. skozi prizmo naših dni!

Mahničovo ime pozna le še šole. Gregorčič pa ima z ljudstvom še vedno živ kontakt v ponarodnih pesmih: »Niega nič.« Sinoč je pelal, »Rože je na vrtu plael.« Nikar nikar se me ne boj« i. dr. Cvetko Zagorski.

k Nemška knjiga o romunski narodni glasbi. Glasbeni institut berlinske univerze je izdal knjigo o romunski narodni glasbi »Rumänische Volksmusik«, ki jo je napisala Elsa Ziehm.

k Rubinstein in Jan Klepura prirejata s še nekaterimi poljskimi umetniki po Ameriki koncerte za poljske begunce. Ameriška akcija za begunce je zbrala doslej že 40 milijonov dolarjev.

k Stopetdesetletnico rojstva Ferdinanda Raimunda, ljudskega pesnika in komedianta dunajske biedermeierske dobe, bodo prihodnje leto proslavili na Dunaju v širšem obsegu. Eduard Dumszky je pa sedaj izdal o njem roman pod naslovom »Da leg' ich meinen Hobel hin«.

k Ameriški pisatelj Taylor Caldwell je napisal 1000 strani obsegajoči roman »Dynasty of Death«, v katerem je opisal dvig skupine ameriških industrijskih in finančnih magnatov. Ker je delo ostra kritika razmer in demokracije, je našlo posebno dopačenje v Nemčiji, kjer so sedaj izdali prevod pod naslovom »Einst wird kommen der Tag«. Roman ni posebna umetnina, ker je preveč tendenčen.

k Velik uspeh »Loka« v Monakovem. Krstna predstava baleta »Lok« po glasbi hrvatskega komponista Frana Lhotke in zasnutka ter koreografiji sloven. umetnikov Pina in Pie Mlakar, ki je bila nedavno v Državni operi v Monakovem, je uspela nad vse pričakovanje. Nemška kritika opisuje to našo novo stvaritev v samih superlativih.

k Izredna subvencija zagrebškemu gledališču. Na intervencijo podpredsednika vlade dr. V. Mačka je dobilo zagrebško gledališče izredno subvencijo 2 milijona din, ki jih bo porabilo za reden razvoj dela do novega proračunskega leta. Maček je izjavil ob tej priliki upravniku dr. Benešiču: »Doselej ste se morali ravnati po odeji, odslej pa bo odeja daljša.« Kdaj bomo doživeli, da bo kak slovenski politik pokazal tako razumevanje za naša slovenska gledališča?

k Roman iz življenja madžarske manjšine v Romuniji pod naslovom »Tüzes trón« (Ognjeni prestol) je izdal nedavno madžarski pisatelj Sandor Károly.

kjer dobite največjo izbiro češkega in angleškega blaga za damske in moške plašče, obleke, kostume, hubertuse, financerske, oficirske in železne uniforme. Velika odprodaja ostankov. Krojaške potrebščine!

Sport

Slovenska težko-atletska zveza na vidiku

NA POBUDO SSK MARATONA BO DREVI USTANOVNI OBČNI ZBOR — SEDEŽ ZVEZE BO V MARIBORU

Za nedeljo, 26. t. m., je sklican v Zagreb izredni občni zbor Jugoslovanske težko-atletske zveze, ki bo prvenstveno razpravljala o reorganizaciji težko-atletskega sporta v državi ter o izpremembi pravil v zvezi z ustanovitvijo treh nacionalnih zvez. Hrvati so že ustanovili svojo zvezo. Da bi tudi slovenski klubi lahko nastopili na tem obnem zboru kompaktno, je treba doseči čim večjo skupnost med slovenskimi klubi, da bodo delegati na obnem zboru zahtevali zase to, kar bo pozneje v samoupravni zvezi zajamčilo ponoven dvig težke atletike na področju Slovenije.

Predvidevajoč takšen razvoj dogodkov je dal SSK Maraton iz Maribora pobudo za ustanovitev posebnega akcijskega odbora, ki je preko okrožnic pozval vse slovenske težko-atletske klube na ustanovni občni zbor, ki bo drevi, v petek, dne 24. nov., ob 20. uri v prostorih gostilne Dermastja (prej Emeršič) na Aleksandrovi cesti. Dnevni red občnega zbora je sledeč:

1. Otvoritev in pozdrav zvezinega odbornika g. dr. Wankmüllerja.
2. Razgovor o ustanovitvi Slovenske teko-atletske zveze.
3. Volitev dveh zapisnikarjev ter overovalja zapisnika.
4. Volitev začasnega odbora.
5. Predlogi.
6. Slučajnosti.

Ceprav je bila akcija v kratkem času sprožena in se hitreje izvedena, izgleda vendarle, da je našla pri slovenskih klubih popolno razumevanje. Stevilni klubi se se pozivajo odzvali ter obljubili svojo udeležbo na tem zborovanju, tako da ni nobenega dvoma, da bo akcija SSK Maratona kronana s popolnim uspehom. Posebej pa moramo pozdraviti okolnost, da bomo poleg ostalih važnih sporilnih računov dobili sedaj v Maribor še sedež Slovenske težko-atletske zveze, kar lahko smatramo za popolno jamstvo za uspešen razvoj te sportne panoge.

BSK IN GRADJANSKI ZA POKAL PREDSEDNIKA VLADE

Spor, ki je grozil nastati radi tega, ker so morali BSK in Jugoslavija v Beogradu ter Gradjanski in HASK v Zagrebu odstopiti od odigranja že dogovorjenih tekem 1. decembra, je sedaj preprečen. Sporazumno je bilo sklenjeno, da se bo odigrala 1. XII. v Beogradu tekma Beograd — Zagreb kot prireditev podzveze, BSK in Gradjanski bosta tekmovala 3. XII. v Zagrebu, a 10. XII. v Beogradu, HASK in Jugoslavija pa sta se sporazumela na 3. in 8. XII., prva tekma bo v Beogradu, a revanžna v Zagrebu. Obe srečanja BSK — Gradjanski bo sodil inozemski sodnik, v Beogradu Ivančič iz Budimpešte, v Zagrebu Beranek iz Dunaja. Zmagovalec BSK — Gradjanski iz obeh srečanj bo dobil pokal preds. vlade g. Cvetkovića.

Vendar po najnovejših vestih ni izključeno, da bo letos tradicionalno srečanje Beograd — Zagreb na dan 1. decembra od-

padlo, ker se Beograd za isti dan pogaja z reprezentanco Sofije ter so pogajanja baje tik pred zaključkom.

ZNP PODPIRA SVOJE KLUBE

Zagrebška nogometna podzveza je sklenila pred tekmo Zagreb — Bratislava, da bo razdeljena polovica čistega dobička te tekme kot podpora med klube. Pričakovani materialni uspeh pa je izostal. Da bi pa v okviru možnosti vendarle izpolnila svojo obljubo, je ZNP sklenila, da se vsi klubi ZNP odobrijo za prihodnje leto za članarino in naročnino za službeno glasilo »Glasnik«.

s Italija in Madžarska se bosta srečali v začetku decembra v meddržavnem dvoboju v gimnastiki. Prireditev bo v Milanu.

s Meddržavno nogometno tekmo Nemčija — Italija, ki bo v nedeljo v Berlinu, bo sodil španski sodnik Esquartin.

MALI OGLASI

CENE MALIM OGLASOM: V malih oglasih stane vsaka beseda 50 par. najmanjša pristojbina za te oglase je din 8.—. Družbe, preklid. dopisovanja in žensitovanski oglasi dia 1.— po besedi. Najmanjši znesek za te oglase je din 10.—. Debelo tiskane besede se računajo dvojnó. Oglasni davci za eukratno oblatvo znaša dia 2.—. Znesek za male oglase se plačuje takol pri naročilu oziroma pri vpisatli v pisnu skupaj z naročilom ali pa po poštni položnici na čekovni račun št. 11.403. Za vsa pismene odgovore glede malih oglasov se mora priložiti znakka za 3 dia.

Razno

NOGAVICE

(lastni izdelki). rokavice, vol na, odeje, koce, zimsko perilo pletenine, najcenejše »Mara«, trgovina A. Oset, Koroška c. 26 (poleg tržnice). 9879-1

Hišni posestniki in najemniki pregledite Vaše peči in štedilnike predno nastopi zima. Vsa pečarska in keramična dela izvršuje solidno in poceni

ANTON RAJŠP. MARIBOR Orožnova 6, kjer si lahko ogledate veliko zalogo. 10276-1

SLADKORNO BOLNI!

Kruh, moko, suhor, kokse vse za diabetičare dobite samo v pekarni Rakuša, Koroška cesta 24. 11359-1

BREZ DENARJA DOBITE

lepe nove preproge, moderne zastore za okna, flanel, platno, hubertuse, čevlje itd. če date v zameno stare obleke, plašče, čevlje itd. Kupim tudi za gotovino, plačam dobre cene. Manufaktura Gralske stariarne, Maribor, Vetrinška ul. 10. 11445-1

BELI KROMPIR

in apneni prah se dobi pri Kmetijski družbi, Meljska c. 12. 11199-1

ALI ŽE VESTE

da dobite najboljšo vino v go stilni »Prešernova klet« v Gosposki ulici? 10918-1

DARILA ZA MIKLAVŽA

torbice, listnice, denarnice, aktovke, kovčke priporoča Šterbal, Meljska 2 — Trg svo bode 6. 11377-1

NOVO!

Suha drva in prvovrsten premog dobite po najnižjih cenah v novo odprti trgovini s kurivom Josip Gradšnik, Meljska c. 41 (prej Walch). 11439-1

NABAVLJALNA ZADRUGA državnih službenecv v Mariboru prodaja samo članom dne 27., 28. in 29. tega meseca od 8.—12. in od 14.—16. ure na Meljskem dvoru krom pir proti takojšnjemu plačilu. Embalaža se ne daje, blago se ne dostavlja. Cena din 1.50 kg. 11447-1

Posest

PARCELO ALI HIŠICO kupim. Ponudbe na oglasni oddelek »Večernika« pod »50.000«. 11440-2

Kupim

Hrastove prage črni gabš od 18 cm naprej debelost kupi vsako množino proti takojšnjemu plačilu in prosil ponudbe

DERGAN RUDOLF, Laško. 11436-3

Prodaj

Ia CVETLIČNI MED (točen) od din 15.— naprej. O. Crepinko, čebelarstvo, prodajalna čebelarstva društva Maribor, Zrinskega trg št. 6. 9789-1

SMOKING

skoraj nov, naprodaj, Kneza Kocija 20, Jerin 11438-4

Sobo odda

SOBO oddam trem kolegom z vso oskrbo. Smetanova 51, vrata 3. 11444-7

Službo išče

SIVILIA išče šivanja starega in novega perila po lišah. Julka Novak, Ulica ob gozdu 23-a, Porišje pri Mariboru. 11441-10

Zgubljeno

IZGUBLJENA na Teznom od trgovine Mer-nik do trgovine Fuis tržovska aktovka z različnimi vzorci. Prosim cenj, najditelja, da preda proti lepi nagradi v trgovini Fuis, Tezno. 11446-11

V najem

GOSTILNO oddam v najem ali na račun v Dravski dolini. Vprašaj v trgovini Slovenska ul. 20, Maribor. 11443-15

Kam, kie?

V SOBOTO IN NEDELJO domače koline pri Kelcu, so-stilna »Pri lipi«, Gregorčičeva 19. 11443-17

Brokat svila

za odeje dvojna širina 140 cm v raznih barvah po din 58.— se dobi pri

TRPINU

dokler traja zaloga!

Citajte, »Večernik«

Izdaja in urejuje ADOLF RIBNIKAR v Mariboru. Tiska Mariborska tiskarna d. d., predstavnik STANKO DETELA v Mariboru. — Oglasi po ceniku. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in uprava: Maribor, Kopališka ulica 6. — Telefon uredništva št. 25-67 in uprave št. 28-67. — Poštni čekovni račun št. 11. 409.